intro

Film in mafija

Zdenko Vrdlovec

Hrbtna stran stvari, ki jih film kaže svetu, je denar. To je sicer neka filozofska formula, ki pa ni niti najmanj abstraktna, saj tako producenti kot režiserji dobro vedo, kaj pomeni. Včasih o tem spregovorijo tudi v svojih filmih. In celo v slovenskih bi lahko našli dva izraza te »formule«. V filmu Pred oltarjem *(2007), dokumentarcu Metoda Pevca o »stari Vibi«, ki je 27 let (od 1964 do 1991) delovala v ljubljanski cerkvi sv. Jožefa, je Boštjan Hladnik na vprašanje, ali ga je kaj motilo, da je snemal filme v tako sakralnem prostoru, odgovoril: »Ko delaš film ali za to, da bi ga lahko snemal, si se pripravljen povezati tako z Bogom kot s Hudičem.« V primeru Vibe kot filmskega producenta in studia v cerkvi se je torej lahko povezal z obema hkrati. Drug primer je* L… kot ljubezen *Janje Glogovac, kjer bi mlada cineastka na vsak način rada posnela svoj film, čeprav nima denarja. Ima pa producenta z izvirnimi idejami: ena je ta, da bi dobili denar od zdravstvenega zavarovanja, če bi se malo poškodovali v zrežirani prometni nesreči, druga pa se jim ponudi kar sama od sebe, ko jim pride v roke mafijska babuška, polna kokaina; če babica belega prahu iz te babuške, spravljene v kuhinjsko omaro, ne bi uporabljala za sladkanje kave, bi torej filmarji producirali svoj film z denarjem od prodaje kokaina.*

Pri teh slovenskih primerih pa je treba upoštevati, da se nanašata na različna režima filmske produkcije. Boštjan Hladnik je svoje slovenske filme (naredil je tudi nekaj nemških) snemal v času, ko je bila Viba edini producent (s svojim studiem) in je bila državna subvencija stoodstotna. Ta sicer ni bila prav visoka, toda denar pravzaprav ni bil problem, brž ko je bil filmski projekt odobren. V tedanjem režimu so bili »edini« ali vsaj »najresnejši« problemi ideološki, in tudi Hladnikova formulacija filmske ljubezni, ki se je pripravljena povezati tako z Bogom kot s Hudičem, se nanaša bolj nanje kot pa na denar. Film Janje Glogovac pa je iz današnjega časa oziroma je nastal v razmerah tako imenovane neodvisne produkcije, ki se je, kot smo lahko videli na primer v filmu Jerzyja Skolimowskega Uspeh je najbolšje maščevanje, *res zmožna povezati tudi s hudičem ali vsaj z mafijo, da bi prišla do denarja. Tudi v* L… kot ljubezen *je le malo manjkalo, da bi se zgodilo kaj podobnega, čeprav ta zgodba ne bi ustrezala dejanskim razmeram, v katerih je film nastal. Saj verjetno tudi v filmu Skolimowskega ni, toda takšne in podobne filmske zgodbe vendarle aludirajo na realne razmere filmske produkcije.* L… kot ljubezen *je nastal v neodvisni produkciji, toda s subvencijo in potem še sanacijskim dodatkom Filmskega sklada. Ali je torej tu kaj »mafijskega«? Seveda ni, saj je Filmski sklad vendar javni zavod, ki razpolaga z javnimi sredstvi. Letošnja uprava sklada je – ko je bila pooseblјena v Stanetu Malčiču – sicer kršila pravila igre (javna sredstva za filmsko produkcijo se lahko delijo le na podlagi javnih razpisov, ki pa jih Stane Malčič ni objavil), vendar je to upravičevala z »višjimi cilji« (njihov zagovornik je tudi aktualni direktor sklada Igor Prodnik), v luči katerih so se ji kot »mafijski« prikazali prav sami producenti, ki poskušajo sklad ob vsaki priložnosti »nategniti«. Slovenski filmski producenti so torej pred dilemo: ali naj sprejmejo vlogo, v katero jih Filmski sklad interpelira, ali pa naj si res poiščejo pomoč pri mafiji.*